

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 227/2017-15

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. apríla 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. bytom [REDAKOVANÉ], Švajčiarska konfederácia, zastúpeného advokátkou JUDr. Evou Geleneky Hencovskou, Bajzova 2, Košice, pre namietané porušenie jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 15 CoP 56/2016-519 z 18. januára 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 16. marca 2017 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. bytom [REDAKOVANÉ], Švajčiarska konfederácia (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou sa domáhal vydania nálezu, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie jeho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) č. k. 15 CoP 56/2016-519 z 18. januára 2017 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“) a ktorým by napadnuté rozhodnutie tohto súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom podaným Okresnému súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) domáhal nariadenia návratu maloletého dieťaťa [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“) do miesta jeho obvyklého pobytu na území Švajčiarskej konfederácie. Okresný súd uznesením č. k. 32 P 14/2016-384 z 27. júna 2016 návrhu sťažovateľa (otca maloletého, pozn.) vyhovel a nariadil [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka“) návrat maloletého do miesta jeho obvyklého pobytu. Zároveň rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Krajský súd na odvolanie matky rozhodnutie okresného súdu napadnutým uznesením zmenil tak, že návrh sťažovateľa zamietol. Vo svojom rozhodnutí konštatoval, že maloletý sa narodil [REDAKOVANÉ] vo Švajčiarskej konfederácii v meste [REDAKOVANÉ]. Od 6. decembra 2012 žili rodičia maloletého oddelene. Rozsudkom Okresného súdu Košice I sp. zn. 12 P 228/2012 z 21. júna 2013 bolo ich manželstvo rozvedené a na čas po rozvoze bola schválená rodičovská dohoda tak, že maloletý bol zverený do osobnej starostlivosti matky, otcovi bola uložená povinnosť prispievať na výživu dieťaťa a styk s maloletým bol upravený na každú párnú nedeľu od 13.00 h do 19.00 h a každú stredu od 18.00 h do 19.00 h. Tento rozsudok bol uznaný a vykonateľný aj na území Švajčiarska. Oba rodičia i maloletý sú štátnymi občanmi Slovenskej republiky, vo Švajčiarsku nemali vedený trvalý pobyt, ich pobyt bol viazaný vždy len na rozhodnutie príslušných úradov na základe časovo ohraničeného

povolenia na pobyt. K premiestneniu maloletého matkou na územie Slovenskej republiky došlo v novembri 2015. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia dospel k záveru, že *„trvalé premiestnenie dieťaťa na územie Slovenska a jeho následné zadržovanie matkou je potrebné považovať na neoprávnené“*. Následne sa však zaoberal i tým, či je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu maloletého, a dospel k záveru, že návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu by predstavoval pre dieťa nebezpečenstvo ujmy.

3. Sťažovateľ považuje napadnuté uznesenie za arbitrárne, z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné. Uvádza, že *„zo spisu nepochybne vyplýva, že miestom obvyklého pobytu maloletého dieťaťa bola Švajčiarska konfederácia, existovalo tiež opatrovnícke právo sťažovateľa ako rodiča a ten ho aj využíval, čo vyplynulo aj z vykonaného dokazovania. Matka nepreukázala, že by sa na danú vec vzťahovali výnimky uvedené v Dohovore. Za rozhodujúce kritérium je preto potrebné považovať obvyklý pobyt dieťaťa bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, čo v danom prípade je nepochybne Švajčiarska konfederácia. Napriek tomu, že odvolací súd vyslovil, že obvyklým pobytom dieťaťa je Švajčiarska konfederácia, a zároveň neexistovali podmienky pre ktoré by súd nebol povinný nariadiť návrat maloletého, Krajský súd Banská Bystrica návrh sťažovateľa zamietol. Je preto zrejmé, že odôvodnenie rozhodnutia súdu nekorešponduje z jeho výrokovou časťou.“* Rozhodnutiu krajského súdu preto vyčíta, že *„založilo stav, v ktorom sa jednostranné rozhodnutie matky, ktorá bez súhlasu otca premiestnila dieťa do inej krajiny za účelom usporiadania si svojej rodinnej situácie, stalo legitímnym, ignorujúc skutočnosť, že vysťahovanie maloletého do cudziny zákon o rodine považuje za podstatnú vec súvisiacu s výkonom rodičovských práv a povinností, o ktorej sa majú rodičia dohodnúť. Napriek tomu, že matka porušila opatrovnícke právo sťažovateľa - otca maloletého, ktoré spočíva v práve rozhodovať o premiestnení dieťaťa do inej krajiny, súd nenariadil návrat maloletého. Odvolací súd rozhodol bez toho, aby preskúmal výhrady ustanovené v čl. 12 ods. 1 Dohovoru.“* Poukazuje na to, že faktické zadržovanie sa maloletého na území Slovenska nezakladá jeho obvyklý pobyt. Je toho názoru, že je ústavne neudržateľné, aby súd *„vychádzal zo skutočnosti, že dieťa sa po šiestich mesiacoch pobytu na Slovensku adaptovalo a preto je dôvodné, aby zotrvalo v krajine, do ktorej bolo neoprávnene premiestnené a v ktorej bolo ďalej neoprávnene zadržované. Inak by*

ktorýkoľvek rodič, ktorý by svojvoľne uniesol alebo zadržoval dieťa, mohol zabraňovať uskutočneniu návratu jeho oddaľovaním (rozhodnutie ESLP z 27. 04. 2010 v prípade *Levadna v. Ukrajina*, sťažnosť č. 7354/2010). Sťažovateľ by v takom prípade nemal reálnu možnosť dosiahnuť návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu včas. Dĺžka pobytu v inej krajine pri neoprávnenom premiestnení a zadržávaní dieťaťa nemôže byť hodnotiacim kritériom na základe ktorého súd nenariadi návrat maloletého. Haagsky dohovor je pritom predpisom striktným, ktorý umožňuje jedinú výnimku, kedy súd nemusí nariadiť návrat maloletého do krajiny obvyklého pobytu, a to len za predpokladu, že návrat by dieťa vystavil fyzickej, alebo duševnej ujme, alebo by ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie... Okrem toho dieťa sa narodilo vo Švajčiarsku, tam žilo, vyrastalo v prostredí kde bolo prirodzené rozprávať po nemecky, navštevovalo akcie s rovesníkmi, kde deti tiež rozprávali cudzím jazykom, preto sa nemožno stotožniť s tvrdením, že dieťa nebolo zžité s prostredím. Sťažovateľ tiež odvolaciemu súdu predložil potvrdenie o tom, že maloletý môže nastúpiť do predškolského zariadenia vo Švajčiarsku. Otec má tiež prispôsobené podmienky pre výchovu a starostlivosť o dieťaťa a môže sa mu plnohodnotne venovať, čo deklaroval už v priebehu konania. Napriek tomu v bode 47 odvolací súd vyhodnotil, že otec neposkytol dostatočné záruky pre návrat dieťaťa do krajiny obvyklého pobytu. Poukázal pritom opätovne na skutočnosť, že pobyt sťažovateľa je len dočasný. Ako však sťažovateľ vyššie uviedol, toho času môže žiadať o udelenie štátneho občianstva a toto automaticky po príchode získa aj maloletý.“.

4. Na základe uvedeného je sťažovateľ toho názoru, že právne závery prijaté krajským súdom sú so zreteľom na skutkový a právny stav zjavne neodôvodnené, arbitrárne a majú za následok porušenie citovaných práv sťažovateľa. Sťažovateľ preto zároveň požaduje primerané finančné zadost'učinenie vo výške 5 000 €, pretože „stratil vieru v princípy súdnej moci, záväznosť judikatúry a spravodlivé súdne konanie“.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ v petite navrhuje, aby ústavný súd vo veci jeho sťažnosti vydal tento nález:

„Základné právo [REDAKOVANÉ] na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie zaručené v čl. 6

ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd rozhodnutím Krajského súdu Banská Bystrica, v konaní vedenom pod sp. zn. 15CoP 56/2016 porušené bolo.

Základné právo [REDAKOVANÉ] na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručené v čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd rozhodnutím Krajského súdu Banská Bystrica, v konaní vedenom pod sp. zn. 15CoP 56/2016 porušené bolo.

Uznesenie Krajského súdu Banská Bystrica sp. zn. 15 CoP 56/2016 z 18. januára 2017 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadostučinenie v sume 5.000 €, ktoré je Krajský súd Banská Bystrica povinný zaplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

Krajský súd Banská Bystrica je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania vo výške 147,33 Eur do 15 dni od právoplatnosti nálezu na účet jeho právnej zástupkyne.“

II.

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu

ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

9. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

10. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť aj absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

11. Podľa čl. 19 ods. 2 ústavy každý má právo na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

14. Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydlia a korešpondencie.

II. 1 K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením krajského súdu

15. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obsahom práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 71/97). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k obom označeným právam v zásade identické (IV. ÚS 147/08).

16. Základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy zaručuje, že každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde, pričom jeho súčasťou je aj ochrana, ktorá sa účastníkovi konania poskytuje v odvolacom konaní, t. j. v konaní, v ktorom sa podaním riadneho opravného prostriedku domáha ochrany svojich práv pred odvolacím súdom z dôvodov, ktorých uplatnenie umožňuje procesné právo. Ak účastník konania splní predpoklady ustanovené zákonom na poskytnutie ochrany v odvolacom konaní, všeobecný súd mu túto ochranu musí poskytnúť v rozsahu, v akom sa preukáže existencia dôvodov na poskytnutie súdnej ochrany v takom konaní. Poskytnutie takejto právnej ochrany však, prirodzene, nemožno považovať za právo na úspech v odvolacom konaní (m. m. II. ÚS 4/94), ak každé také rozhodnutie odvolacieho súdu odpovedá na obsah odvolania ústavne konformným spôsobom a v rozsahu upravenom zákonom (čl. 46 ods. 4 ústavy).

17. Ústavný súd považuje za potrebné v prvom rade zdôrazniť, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani

preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

18. Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (napr. IV. ÚS 77/02) do obsahu základného práva na súdnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá má základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

19. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je taktiež právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom

súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

20. Ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (m. m. I. ÚS 241/07). Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (napr. II. ÚS 44/03, III. ÚS 209/04, I. ÚS 117/05). Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) pripomenul, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú. Článok 6 ods. 1 dohovoru však nemožno chápať tak, že vyžaduje podrobnú odpoveď na každý argument, pričom odvolací súd sa pri zamietnutí odvolania môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia nižšieho súdu (García Ruiz proti Španielsku z 21. 1. 1999).

21. Uvedené východiská bol povinný dodržiavať v konaní a pri rozhodovaní v napadnutej veci aj krajský súd, a preto bolo úlohou ústavného súdu posúdiť, či ich skutočne rešpektoval, a to minimálne v takej miere, ktorá je z ústavného hľadiska akceptovateľná a udržateľná.

22. Podľa § 123 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) v konaní o návrat maloletého do cudziny pri neoprávnenom premiestnení alebo zadržaní podľa osobitného predpisu alebo medzinárodnej zmluvy, ktorou je Slovenská republika viazaná, súd rozhoduje, či premiestnenie alebo zadržanie maloletého bolo neoprávnené a či je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu maloletého.

23. Právna úprava v Civilnom mimosporovom poriadku nadväzuje na konanie o návrat maloletého dieťaťa podľa Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí prijatého v Haagu 25. októbra 1980 a publikovaného ako oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky pod č. 119/2001 Z. z.

(ďalej len „Haagsky dohovor“) a nariadenie Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. Novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (ďalej len „nariadenie“).

24. Podľa čl. 1 písm. a) Haagskeho dohovoru cieľom tohto dohovoru je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené do niektorého zmluvného štátu alebo sú v ňom zadržované.

25. Podľa čl. 3 Haagskeho dohovoru premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, ak

a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne, alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, na ktorého území malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a

b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne, alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu či zadržaniu.

Opatrovnícke právo uvedené v písmene a) možno nadobudnúť najmä priamo zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu, alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.

26. Podľa čl. 12 Haagskeho dohovoru ak bolo dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržané podľa článku 3 a v deň začatia konania pred justičným alebo správnym orgánom zmluvného štátu, v ktorom sa dieťa nachádza, neuplynula odo dňa neoprávneného premiestnenia alebo zadržania lehota jedného roka, nariadi príslušný orgán okamžite návrat dieťaťa.

Justičný alebo správny orgán nariadi návrat dieťaťa, aj keď sa konanie začalo po uplynutí lehoty jedného roka uvedenej v predchádzajúcom odseku, okrem prípadu, že sa preukáže, že dieťa sa už zžilo s novým prostredím.

Ak justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu má dôvod domnievať sa, že dieťa bolo premiestnené na územie iného štátu, môže zastaviť konanie alebo zamietnuť žiadosť o návrat dieťaťa.

27. Podľa čl. 13 Haagskeho dohovoru bez ohľadu na ustanovenie predchádzajúceho článku justičný alebo správny orgán dožiadaného štátu nemusí nariadiť návrat dieťaťa, ak osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá nesúhlasí s jeho vrátením, preukáže, že

a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba, ktorá mala dieťa v osobnej starostlivosti, v čase premiestnenia alebo zadržania opatrovnícke právo skutočne nevykonávala alebo že súhlasila, či následne sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ho inak priviedol do neznesiteľnej situácie.

Justičný alebo správny orgán môže odmietnuť nariadiť návrat dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom, a ak dosiahlo vek a stupeň vospelosti, v ktorom je vhodné zohľadniť jeho názory.

Pri hodnotení okolností uvedených v tomto článku justičné a správne orgány vezmú do úvahy informácie o sociálnom prostredí dieťaťa, ktoré poskytol ústredný orgán alebo iný príslušný orgán štátu obvyklého pobytu dieťaťa.

28. Podľa čl. 20 Haagskeho dohovoru návrat dieťaťa podľa článku 12 možno odmietnuť, ak by to nepripúšťali základné princípy ochrany ľudských práv a základných slobôd dožiadaného štátu.

29. Podľa čl. 11 ods. 2 a 4 nariadenia pri uplatňovaní čl. 12 a 13 Haagskeho dohovoru sa musí zabezpečiť, aby sa dieťaťu dala možnosť vyjadriť sa v konaní, ak sa to s ohľadom na jeho vek alebo stupeň vospelosti nejaví nevhodné.

Súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.

30. Z obsahu ústavnej sťažnosti je zrejmé, že sťažovateľ od ústavného súdu očakáva prehodnotenie záveru, ku ktorému dospel krajský súd v otázke posúdenia podmienok pre nenariadenie návratu maloletého dieťaťa do miesta obvyklého pobytu podľa Haagskeho dohovoru a nariadenia, a v súvislosti s tým namieta i nedostatočné odôvodnenie napadnutého uznesenia, z čoho vyvodzuje porušenie svojich práv.

31. Pre účely overenia opodstatnenosti námietok vznesených sťažovateľom sa ústavný súd oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu, ktorý v rámci odôvodnenia uviedol:

«Právny záver o neoprávnenom premiestnení dieťaťa vyžaduje splnenie troch predpokladov, a to: a) existenciu opatrovníckeho práva, b) výkon opatrovníckeho práva v čase premiestnenia, a to buď spoločne alebo samostatne a c) porušenie opatrovníckeho práva. Vychádzajúc z pojmu „obvyklý pobyt“ dieťaťa bezprostredne pred jeho premiestnením na územie Slovenskej republiky sa odvolací súd stotožnil so záverom okresného súdu, že obvyklým pobytom maloletého dieťaťa bola Švajčiarska konfederácia... Otázkou však zostáva, či pri obvyklom pobyte môže mať dieťa len jeden obvyklý pobyt alebo súčasne obvyklé pobyty, prípadne či môže dôjsť k zmene obvyklého pobytu.

Dňa 02. 04. 2009 bol vydaný rozsudok Súdneho dvora vo veci C-523/07 na základe návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa čl. 68 ES a 234 ES predloženého rozhodnutím Korkein hallinto - oikeus (Fínsko) z 19. 11. 2007 v ktorom Súdny dvor rozhodol, že v zmysle čl. 8 ods. 1 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. II. 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 treba vykladať pojem „obvyklý pobyt“ ako „miesto ktoré odzrkadľuje istú mieru začlenenia dieťaťa do sociálneho a rodinného prostredia. Na tento účel treba vziať do úvahy najmä trvanie, pravidelnosť, podmienky a dôvody pobytu na území členského štátu a presťahovanie rodiny do tohto štátu, štátnu príslušnosť dieťaťa, miesto a podmienky školskej dochádzky, jazykové znalosti, ako aj rodinné a sociálne väzby, ktoré dieťa udržiava v danom štáte. Je na vnútroštátnom súde, aby určil kde má dieťa obvyklý pobyt, majúť na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti každého jednotlivého prípadu“. Rovnaké okolnosti pre objasnenie obvyklého pobytu dieťaťa vymedzil aj rozsudok Súdneho dvora

(prvá komora) z 22. 12. 2010 vo veci - C 497/10 PPU, Barbara Mercredi proti Richard Chaffe.

Odvolací súd v tejto súvislosti tiež poukazuje na to, že maloleté dieťa nemôže získať bydlisko, a teda ani obvyklý pobyt oddelene od tých, ktorí sa o neho starajú. Preto pri určovaní obvyklého pobytu maloletého dieťaťa je určujúcim faktorom obvyklý pobyt jeho rodičov... Všeobecne síce platí, že obvyklý pobyt rodičov je rovnaký ako ich dieťaťa a žiadny z rodičov bez výslovného súhlasu druhého rodiča alebo rozhodnutia súdu by tento pobyt nemal zmeniť, avšak pri určovaní kde má dieťa obvyklý pobyt, a či môže dôjsť k jeho zmene, je potrebné mať na pamäti všetky osobitné skutkové okolnosti prípadu.

Odvolací súd musel vziať do úvahy a poukázať na konkrétne okolnosti prípadu, a to už od samotného narodenia dieťaťa. Maloletý [REDAKOVANÉ] sa narodil [REDAKOVANÉ] ako manželské dieťa otca [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ], pričom zhruba už po troch mesiacoch od narodenia dieťaťa otec dieťaťa dňa 28. 12. 2012 podal návrh na rozvod manželstva s matkou dieťaťa a ich manželstvo bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Košice I. pod sp. zn. 12P/228/2012 - 68 dňa 21. 06. 2013. Už v tomto rozsudku došlo k úprave práv a povinností rodičov maloletého dieťaťa s tým, že dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti matky, a otcovi bola uložená povinnosť prispievať na výživu dieťaťa, ako i upravený styk otca s maloletým dieťaťom. Napriek tomu, že manželia bývali, resp. pracovali vo Švajčiarsku, vo Švajčiarsku sa im narodilo aj maloleté dieťa, o rozvod manželstva otec dieťaťa požiadal na Slovensku, kde pred slovenským súdom rozvodové konanie aj prebehlo. Obaja rodičia sú štátni občania Slovenskej republiky, rovnako ako maloleté dieťa. Vo Švajčiarskej konfederácii nemali vedený trvalý pobyt, ich pobyt vo Švajčiarsku bol viazaný vždy len na rozhodnutie príslušných úradov, na základe časovo ohraničeného povolenia na pobyt. Rovnako sa to týka maloletého dieťaťa. Nebolo spochybnené, že o maloleté dieťa sa osobne starala jeho matka, komunikácia s maloletým dieťaťom prebiehala výlučne v slovenskom jazyku, maloleté dieťa bolo viazané na matku, nenavštevovalo vo Švajčiarsku žiadne predškolské zariadenie, preto sociálne kontakty dieťaťa sú výslovne viazané len na rodičov, s výrazným podielom matky. Pri odchode matky so Švajčiarska aj s maloletým dieťaťom, a teda premiestnení maloletého dieťaťa na územie Slovenskej republiky, je preto potrebné prihliadnuť aj na samotné trvanie a dôvody pobytu matky (spolu s dieťaťom na území Švajčiarskej konfederácie, ako členského štátu, keď tento

pobyt nie je možné charakterizovať ako trvalý, pričom je potrebné prihliadnuť na štátu príslušnosť dieťaťa Slovenskej republiky) a jazykové znalosti dieťaťa (výlučne slovenský jazyk). Maloleté dieťa v Slovenskej republike začalo navštevovať aj materskú školu, je nepochybné, že emocionálne je viazané na sociálne a rodinné prostredie v ktorom najbližšiu osobu na ktorú je naviazané je jeho matka. Na základe uvedeného je možné konštatovať, že obvyklým pobytom maloletého v čase premiestnenia bola Švajčiarska konfederácia (vzhľadom na miesto narodenia dieťaťa, jeho pobyt a pobyt jeho rodičov na území Švajčiarska do 3 rokov jeho veku). K trvalému premiestneniu dieťaťa na územie Slovenska došlo bez preukázateľného súhlasu jeho otca (ktorý navyše hneď po premiestnení dieťaťa podal návrh na navrátenie dieťaťa), ktorému tiež patria opatrovnícke práva, preto trvalé premiestnenie dieťaťa na územie Slovenska a jeho následné zadržiavanie matkou je potrebné považovať za neoprávnené.»

32. Uvedeným dal krajský súd okresnému súdu za pravdu v tom, že v čase premiestnenia maloletého bola jeho obvyklým pobytom Švajčiarska konfederácia, neprihliadol však podľa jeho názoru na osobitosti prípadu. Krajský súd ako súd odvolací sa preto zaoberal tým, či je daný niektorý z dôvodov na nenariadenie návratu maloletého, rešpektujúc pritom právnu úpravu týkajúcu sa uvedenej problematiky:

„... Treba však poukázať na to, že rodinné prostredie v prípade maloletého dieťaťa, ktoré je zverené do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, tvorí výchovné prostredie tohto rodiča. Pokiaľ maloleté dieťa bolo zverené do osobnej starostlivosti matky, je nepochybné, že rodinným prostredím, v ktorom je dieťa vychovávané, ktoré v tomto prostredí vyrastá, je rodinné prostredie matky. Pokiaľ dôjde k zmene rodinného prostredia, zmenou miesta obvyklého pobytu matky, resp. pobytu ako takého, neznamená to, že by sa tým narušil princíp rodinného prostredia dieťaťa. Dieťa sa vždy cíti najlepšie a najbezpečnejšie v tom prostredí, v ktorom sa nachádza jemu najbližšia osoba. Pokiaľ touto osobou je matka, najbližšie rodinné prostredie dieťaťa je rodinné prostredie, v ktorom žije matka. Vzhľadom na nízky vek maloletého dieťaťa je možné nepochybné predpokladať, že návratom dieťaťa do Švajčiarskej konfederácie by bolo dieťa vystavené duševnej ujme alebo inak privedené do neznesiteľnej situácie, nakoľko by došlo k vytrhnutiu z rodinného prostredia, v ktorom sa cíti bezpečne a ktoré považuje za svoj prirodzený domov. Odvolací súd poukazuje na to, že

návratom maloletého dieťaťa do Švajčiarskej konfederácie by nedošlo k navráteniu dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu, pred premiestnením, ktoré by bolo zároveň jeho rodinným prostredím.“

33. V nadväznosti na uvedené krajský súd následne posúdil návrh sťažovateľa aj v kontexte čl. 11 bodu 4 *nariadenia*, podľa ktorého súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa podľa čl. 13 písm. b) Haagskeho dohovoru, ak sa preukáže, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate:

„Primerané opatrenia zo strany otca na zabezpečenie ochrany dieťaťa po návrate do Švajčiarskej konfederácie neboli produkované. Otec maloletého dieťaťa sa nemôže spoliehať na to, že s maloletým dieťaťom sa do Švajčiarskej konfederácie vráti aj matka maloletého dieťaťa, ktorá nemá vo Švajčiarskej konfederácii povolenie na pobyt. Otec maloletého dieťaťa žiadnym spôsobom nepreukázal, že v prípade navrátenia maloletého dieťaťa do Švajčiarskej konfederácie, akým spôsobom mieni zabezpečovať starostlivosť o dieťa, jeho výchovu, výživu, zaradenie do sociálneho prostredia, predškolského systému, jeho integráciu a adaptovanie sa výlučne do rodinného prostredia otca. Je potrebné zdôrazniť, že ani otec maloletého dieťaťa nie je občanom Švajčiarskej konfederácie, jeho povolenie na pobyt má vždy len dočasný, časovo obmedzený charakter. Pokiaľ matka maloletého dieťaťa sa s dieťaťom zdržuje na území Slovenskej republiky, kde je dieťa zaradené do sociálneho a rodinného prostredia, komunikuje materinským jazykom, má pri sebe osobu, ktorá mu je citovo najbližšia, a ktorá mu v súčasnosti poskytuje určité stabilné zázemie, nemožno logicky a rozumne predpokladať, že jeho navrátením do Švajčiarskej konfederácie by nenastala u dieťaťa duševná ujma, resp. by inak nebolo privedené do neznesiteľnej situácie. Len tá skutočnosť, že otec maloletého dieťaťa má vzhľadom na vzdialenosť sťaženú možnosť styku s dieťaťom, nemôže viesť k porušovaniu práv dieťaťa z dôvodu uprednostnenia práv rodiča. Aj samotný kolízny opatrovník maloletého dieťaťa Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Námetovo trval na tom, aby boli v maximálnej miere chránené práva a oprávnený záujem maloletého dieťaťa, napriek právam rodičov. Aj kolíznemu opatrovníkovi sa javilo, že by maloletý návratom stratil blízku osobu, ktorá je pre dieťa oporou a istotou. Zdôraznil, že od troch mesiacov veku dieťaťa, starostlivosť o maloletého zabezpečovala matka, nakoľko rodičia žili oddelene. Otec dieťaťa nenamietal

dohodu, ktorá bola schválená nariadením Okresného súdu Bülach zo dňa 11. 11. 2015, ktorou bol zmenený rozsah jeho styku s maloletým z 2x týždenne len na niekoľkokrát do roka... a v nadväznosti na to, nariadenia Okresného súdu Bülach č. j. FP 1500025-C/Z4 zo dňa 08. 12. 2015 ohľadne úpravy styku otca s maloletým dieťaťom, podľa ktorého otec má právo aby „dieťa počas jeho 22 prázdninových dní ako aj na Veľkú noc a Turíce a v nepárnych rokoch na Vianoce na vlastné náklady zobrať so sebou alebo k sebe na návštevu“ ako aj na dohodu, že „obžalovaná strana sa zaväzuje, že žalujúcej strane oznámi adresu svojho bydliska na Slovensku len čo ňou disponuje“ navodzuje predpoklad, že otec maloletého dieťaťa musel byť minimálne uzrozumený s tým, že matka maloletého dieťaťa s maloletým dieťaťom mieni vycestovať na Slovensko, aj keď priamo súhlas otca dieťaťa so zmenou miesta pobytu syna jednoznačne a bez pochybnosti nebol preukázaný.

... Pokiaľ otec dieťaťa poukazoval na možnosť zabezpečenia starostlivosti o maloletého aj prostredníctvom svojej matky, ktorú maloletý pozná, táto okolnosť okrem tvrdenia otca nebola nijako preukázaná. Rovnako pred súdom pnej inštancie otec dieťaťa poukazoval na konanie, ktoré malo prebiehať vo Švajčiarskej konfederácii a v rámci ktorého sa mala posudzovať otázka vhodnosti toho ktorého rodiča zabezpečovať výchovu a starostlivosť o dieťa s posúdením vzájomných citových väzieb a vytvorených podmienok, avšak do rozhodnutia odvolacieho súdu v tomto smere zo strany otca nebol predložený žiadny výsledok.“

34. Ústavný súd po preskúmaní odôvodnenia uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že napadnuté uznesenie ústavne akceptovateľným spôsobom reaguje na všetky relevantné odvolacie námietky sťažovateľa, jasne, zrozumiteľne a v súlade s judikatúrou v obdobných veciach vrátane judikatúry medzinárodných orgánov ochrany práva, predovšetkým Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), objasňuje postup aplikácie kritérií na rozhodnutie o nenariadení návratu maloletého v súlade s dôrazom na zásadu najlepšieho záujmu maloletého.

35. Ústavný súd sa v ostatnom čase vyjadril k aplikácii týchto kritérií napr. v náleze sp. zn. IV. ÚS 100/2014 z 23. mája 2014, v ktorom uviedol – s odkazom na rozsudok ESLP č. 27853/09 z 26. 11. 2013 vo veci X v. Lotyšsko a v ňom citovanú ďalšiu judikatúru,

že dohovor a Haagsky dohovor musia byť interpretované v súlade a bez vzájomného konfliktu, pričom rozhodujúci je najlepší záujem dieťaťa, a zdôraznil, že vnútroštátne súdy sú povinné náležite preskúmať celú rodinnú situáciu vrátane tvrdení o „vážnej ujme“, ktorá by dieťaťu v prípade návratu mala hroziť, a toto preskúmanie musia vnútroštátne súdy aj náležite odôvodniť vo svojich rozhodnutiach.

36. V súvislosti s cieľom a účelom Haagskeho dohovoru je tiež relevantná judikatúra, podľa ktorej „návrat dieťaťa nemá byť v prípadoch, keď je Haagsky dohovor aplikovateľný, nariadený automaticky alebo mechanicky a najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný v každom jednotlivom prípade a závisí od škály individuálnych okolností, konkrétne od veku a stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie rodičov, okolia a skúseností. Z procesného hľadiska má národný orgán konať na základe úplného preskúmania celkovej rodinnej situácie a faktorov materiálnej, emocionálnej, zdravotnej, psychologickkej a pod. povahy“ (rozsudok ESLP č. 41615/07, Neulinger a Shuruk v. Švajčiarsko zo 6. 7. 2010).

37. Uvedené naznačuje, že ESLP vyžaduje preskúmanie najlepšieho záujmu dieťaťa v širšom kontexte ako len vo vzťahu k posúdeniu, či nie sú dané okolnosti podľa čl. 13, resp. čl. 20 Haagskeho dohovoru, teda výnimky z povinnosti nariadiť návrat. Tiež v zmysle platnej judikatúry ESLP je nutné vziať do úvahy najlepší záujem maloletého v súčasnej dobe (t. j. v čase rozhodovania súdu) skôr, než v čase únosu alebo doby považovaného návratu, ako na to poukazuje sťažovateľ. Rozsah posudzovania najlepšieho záujmu dieťaťa a rozsah dokazovania, ktoré sú vyvoditeľné z aktuálnej judikatúry ESLP, bol v konaní a rozhodovaní krajského súdu podľa názoru ústavného súdu zohľadnený. Napadnuté uznesenie krajského súdu sa primeraným spôsobom zaoberá odôvodnením hrozby ujmy v prípade návratu maloletého, ktorej existenciu vyhodnotil z konkrétnych okolností nízkeho veku maloletého, jeho prirodzenej naviazanosti na matku a prostredníctvom nej na prostredie, v ktorom matka žije, ktoré je aktuálne v Slovenskej republike, kde má momentálne vytvorené najlepšie podmienky na starostlivosť o maloletého. Podľa názoru ústavného súdu tak krajský súd vzal do úvahy najlepší záujem maloletého dieťaťa v čase rozhodovania o návrhu sťažovateľa. Pri rozhodovaní vychádzal nielen zo skutočnosti, že v dôsledku plynutia času sa maloletý zžil s prostredím, v ktorom žije, ale tiež z ďalších

skutočností, a to predovšetkým z toho, že starostlivosť o maloletého bola od narodenia v rukách jeho matky, komunikácia s maloletým prebiehala výlučne v slovenskom jazyku (vo Švajčiarsku maloletý nenavštevoval žiadne predškolské zariadenie, pozn.), prihladol na dĺžku času stráveného na Slovensku, na jeho adaptáciu, ako i na to, že na Slovensku už začal chodiť do materskej školy a je tak zaradený do sociálneho a rodinného prostredia. Krajský súd svoj záver odôvodnil aj nedostatočnými zárukami sťažovateľa, pričom pre posúdenie vhodnosti návratu maloletého z hľadiska citového a duševného rozvoja bola kľúčová otázka, či existuje vážne nebezpečenstvo, že návrat by dieťa vystavil duševnej ujme, respektíve priviedol ho do neznesiteľnej situácie. Záver krajského súdu o tom, že naviazanosť maloletého na osobu matky v takom nízkom veku predstavuje vážnu hrozbu, že návrat maloletého dieťaťa bez matky by vážne ohrozil jeho duševný vývoj, je podľa názoru ústavného súdu akceptovateľný. K takému záveru napokon dospel i kolízny opatrovník, podľa ktorého by maloletý návratom stratil blízku osobu, ktorá je pre dieťa oporou a istotou. Z uvedeného ústavnému súdu vyplýva, že krajský súd dostatočne vyhodnotil konkrétne okolnosti posudzovaného prípadu, a ani námietky sťažovateľa neuviedli tieto okolnosti do iného svetla.

38. Vychádzajúc z uvedeného nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať napadnuté uznesenie za neodôvodnené a ani za arbitrárne, t. j. také, ktoré by bolo založené na právnych záveroch, ktoré nemajú oporu v právnej norme, resp. popierajú jej podstatu, zmysel a účel, preto sa ústavný súd s námietkami sťažovateľa nestotožnil a sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

39. V súvislosti s namietaným porušením hmotných práv sťažovateľa (čl. 19 ods. 2 ústavy a čl. 8 dohovoru) ústavný súd konštatuje, že krajský súd, rešpektujúc ústavnoprosesné princípy garantujúce základné práva účastníkov konania na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, podľa názoru ústavného súdu v konaní o ochranu týchto práv a v spojení s nimi posúdil aj namietané porušenie už uvedených hmotných práv sťažovateľa, keď v rámci tohto konania rešpektoval existujúcu právnu úpravu, ktorú primeraným spôsobom interpretoval a aplikoval, komplexne posúdil skutkové okolnosti prípadu a rozhodujúce skutočnosti pre legitímnosť zásahu do týchto hmotných práv

sťažovateľa, a na tomto základe rozhodol o návrhu sťažovateľa s poukazom na najlepší záujem maloletého. Ústavný súd dospel k záveru, že aj z hľadiska posúdenia týchto práv nebol postup krajského súdu ani svojvoľný a ani arbitrárny a jeho rozhodnutie je aj z pohľadu poskytnutej ochrany týchto práv ústavne udržateľné.

40. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nezistil dôvod na prijatie sťažnosti ani v tejto jej časti, a preto ju odmietol už pri predbežnom prerokovaní rovnako z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

41. Po odmietnutí sťažnosti bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. apríla 2017